

تأثیر مهارت های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی ناشنوا و نابینا شهرستان لردگان در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳

حمزه میرزایی- بتول حیدری

چکیده:

پژوهش حاضر بررسی تأثیر مهارت های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناشنوا و نابینای شهرستان لردگان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ می باشد. در پژوهش حاضر از مجموع ۵۰ دانش آموز ناشنوا و ۲۰ دانش آموز نابینا، تعداد ۳۰ نفر (ناشنوا)، ۱۲ نفر (نابینا) به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای ارزیابی مهارت های اجتماعی دانش آموزان از مقیاس درجه بندی مهارت های اجتماعی گرشام والیوت (۱۹۹۰) فرم ویژه ی ارزیابی دانش آموز در مقطع دبستان استفاده شد.

نتایج این پژوهش نشان داد که بین مهارت های اجتماعی و همچنین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نابینا و ناشنوا تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین مقایسه دو گروه نشان داد که تفاوت های معناداری بین دانش آموزان دختر و پسر ناشنوا و نابینا وجود دارد. بنابراین افزایش مهارت های اجتماعی بر افزایش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناشنوا و نابینا تأثیر دارد و باید به عوامل مؤثر در افزایش مهارت های اجتماعی توجه شود.

واژه های کلیدی: مهارت های اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان ناشنوا، دانش آموزان نابینا

مقدمه

ادراک ما از جهان به اطلاعاتی بستگی دارد که از راه حواس مختلف خود به دست می آوریم. هر کدام از این حواس اهمیت منحصر به فردی دارند. انسان به یاری همین حواس قادر است پیش از رو به رو شدن با خطر، از آن بگریزد یا دوری کند. قطعاً نبود هر یک از این حواس صدمه بزرگی بر فرد وارد می کند. در این میان حواس بینایی و شنوایی از اهمیت بیشتری برخوردارند و این اهمیت در بخش آموزش پر رنگ تر می شود. بطور کلی مثال کسی، که فاقد یکی از حواس بینایی و یا شنوایی است مسلماً در آموزش و یادگیری، وسایل توانبخشی از جمله عینک، عصا، سمعک و...

آسیب بینایی یک اصطلاح کلی است، که تمام سطوح مختلف آسیب های بینایی از نابینایی گرفته تا کم بینایی را در بر می گیرد (نامنی و همکاران، ۱۳۸۱) و طبق تعریف انجمن نابینایان آمریکا فرد نابینا^۱ به کسی گفته می شود، که تیزی دیداری وی در چشم برتر و پس از حداکثر ترمیم^{۲۰} بر مبنای اندازه گیری تابلوی اسنلن^۲ یا کمتر بوده، میدان دید وی به شدت محدود باشد و زاویه میدان دید وی در بزرگترین قطر از ۲۰ درجه بیشتر نباشد و از نظر آموزشی نابینا به کسی اطلاق می شود که برای خواندن و یادگیری از خط بریل استفاده کند (نامنی و همکاران، ۱۳۸۱) شنوایی هم یکی از حیاتی ترین توانایی های حسی است که بدون آن بسیاری از توانایی های انسان برای سازگاری با محیط، تحت الشعاع قرار گرفته و باعث عقب ماندگی و ناتوانایی در رشد ذهنی و به تبع آن، رفتاری می شود. یادگیری که اساسی ترین توانایی انسان برای سازگاری با محیط و در یادگیری مدرسه ای است به شدت تحت تأثیر این حس می باشد (سعیدی، ۱۳۷۶). اما فرد ناشنوا کسی است که به سبب فقدان شنوایی نتواند از طریق گفتار با دیگر افراد جامعه

ارتباط برقرار کند و از نظر نظام آموزشی ناشنوا^۳ کسی است که نتواند از برنامه و کلاس های درسی عادی بهره گیرد و نیاز به تعلیم با روش خاصی داشته باشد(پاکزاد، ۱۳۸۸).

از آنجایی که انسان ها ذاتاً موجودات اجتماعی هستند و به منظور برآورده کردن نیازهای خود، احتیاج دارند که در اجتماع حضور داشته باشند و این نیاز در همه ی سنین موجود است و تنها شدت و ضعف آن در سنین و موقعیت های مختلف، متفاوت است و جامعه امروز با پیشرفت ها و گسترش های فراوان دائماً در حال تغییر و تکامل است؛ روند حضور در اجتماع انسان ها نیز تغییر کرده و از اهمیت بیشتری برخوردار شده و همچنین ابعاد گسترده تری به خود گرفته است و از طرفی حضور موثر در اجتماع فواید بسیاری برای انسان ها دارد که از آن جمله اند افزایش پذیرش مسئولیت های اجتماعی، کمک به رشد شخصیت اجتماعی و افزایش سلامت روانی.... و این رشد اجتماعی از دیدگاه نظری نژاد به این معناست، توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه اجتماعی خاص، به طریقی خاص که در عرف جامعه قابل قبول یا ارزشمند باشد در عین حال برای سودمندند، بهره ای دو جانبه داشته باشد یا نخست برای دیگران نافع .

حال بیندیشیم حضور در اجتماع با اهمیت بالایی که دارد و منجر به رشد اجتماعی فرد می گردد برای همگان به یک اندازه صورت می گیرد؟ مسلماً این چنین نیست. زیرا کسانی هستند که به سبب بهره مند نبودن از حواس پنجگانه دچار مشکلات فراوانی در این رابطه هستند. دال^۴(۱۹۳۵) به نقل از شکوهی یکتا(۱۳۸۵) اجتماعی شدن را عملکرد ارگانیزم آدمی برای بدست آوردن استقلال شخصی و پذیرش مسئولیت اجتماعی تعریف می کند.

و از سویی دیگر انسان برای زندگی در جامعه ی رو به پیشرفت امروز نیاز ضروری دارد به آموزش و پرورش. توجه کامل به آموزش و پرورش کودکان جامعه مهمترین و بهترین سرمایه گذاری برای آینده آن جامعه محسوب می شود(افروز، ۱۳۹۰).

فعالیت های آموزشی به صورت گسترده ای به حس بینایی بستگی دارد برای مثال یادگیری رنگ ها، مشاهده حیوانات، درک مفاهیم از حالت های چهره، خواندن کتاب های چاپی، تماماً برای کودکانی که دچار آسیب های بینایی هستند محدود است. آنان باید توسط حس لامسه و شنوایی محرک ها را لمس کنند و بشنوند. در آموزش و پرورش کودکان ناشنوا دو هدف عمده و کلیدی مد نظر می باشد. این هدف ها عبارتند از: رشد زبان و رشد مهارت های ارتباطی، زیرا رشد این دو مهارت هم برای فراگیری آگاهی ها و نیز خود بسیار با اهمیت است (سیف نراقی، نادری، ۱۳۹۰).

مشکانی به نقل کلپین^۵ و همکاران (۱۳۸۵) می گوید فقدان شنوایی یا ضعف آن باعث محدودیت در توانایی هوشی و به تبع آن محدودیت در تعاملات اجتماعی، سازگاری و مشکلات رفتاری می شود. مطالعات انجام شده توسط گریشام (۱۹۸۲) نشان می دهد که نقص مهارت های اجتماعی در سلامت روانی کودک موثر است و کودکان دارای مهارت های اجتماعی^۶ در زمینه تحصیلی موفق تر هستند (غباری بناب، ۱۳۸۸).

یادگیری به طرق مختلفی حاصل می شود، که یکی از انواع یادگیری، یادگیری از راه مشاهده یا یادگیری مشاهده ای می باشد که در نظریه یادگیری اجتماعی بندورا گفته شده است که یادگیرنده از طریق مشاهده رفتار دیگران به یادگیری می پردازد (سیف، ۱۳۸۸)، و طبق نظر براون و برگن^۷ (۲۰۰۲) کودکان ناشنوا و کم شنوا می توانند بنابر اصل یادگیری مشاهده ای با مشاهده فعالیت ها و رفتارهای همسالان و برقراری تعامل با آنها مهارت های اجتماعی را در عمل تجربه کنند و یاد بگیرند (جعفری نژاد، ۱۳۸۸). مروری بر پیشینه پیشرفت تحصیلی نشان می دهد که زمینه خانوادگی و تجارب فردی و آموزش از جمله عواملی هستند که با پیشرفت تحصیلی مرتبط هستند (رحیمی، قنبری، ۱۳۸۹).

از این رو پژوهش حاضر دنبال یافتن پاسخی برای پرسش های زیر می باشد:

- ۱- آیا مهارت‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناشنوا تاثیر دارد؟
- ۲- آیا مهارت‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نابینا تاثیر دارد؟
- ۳- آیا تأثیر مهارت‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناشنوا و نابینا به تفکیک جنسیت (دو گروه دختر و پسر) تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۴- آیا بین مهارت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد؟

روش شناسی

جامعه: جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه دانش آموزان استثنایی دارای نقص شنوایی و بینایی دختر و پسر شاغل به تحصیل در مقطع ابتدایی استثنایی شهرستان لردگان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ تشکیل می دهند. افراد مورد مطالعه در پژوهش حاضر ۴۲ نفر هستند که شامل ۳۰ نفر دارای نقص شنوایی و ۱۲ نفر دارای نقص بینایی می باشند.

در نمونه گیری به روش نمونه گیری نسبی از جامعه ناشنوا تعداد ۳۰ نفر و از جامعه نابینا و کم بینا تعداد ۱۲ نفر مورد تست قرار گرفته است.

طرح پژوهش حاضر از نوع پژوهش های غیر تجربی و از نوع همبستگی است.

ابزار پژوهش: در این تحقیق برای سنجش مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان از مقیاس درجه بندی مهارت‌های اجتماعی استفاده شده است. این مقیاس (SSRS)^۸ را گرشام و الیوت^۹ (۱۹۹۰) برای ارزیابی گستره ای از مهارت‌ها طراحی کرده که بر رابطه معلم و دانش آموزان، عملکردهای تحصیلی و پذیرش از سوی هم‌تایان تأثیر می گذارد (خدایار فرد، پرنده، ۱۳۸۸) این مقیاس برای سه مقطع پیش دبستان، دبستان و دبیرستان تهیه شده است.

پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی

در این پژوهش به منظور سنجش مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان از مقیاس مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (۱۹۹۰) استفاده شده. این مقیاس برای سه مقطع پیش دبستان، دبستان و دبیرستان تهیه شده است. و دارای سه فرم ویژه دانش آموز، والدین و معلمان می باشد.

مقیاس «نظام درجه بندی مهارت‌های اجتماعی- فرم دانش آموز» به سنجش این مهارت‌ها از دید دبستانی، نسبت به خویش می پردازد. دانش آموزان پرسشنامه ها را دریافت کرده و با راهنمایی که از سوی پژوهشگر در ارتباط با هر گویه بعمل آمده، خود به پرسشنامه پاسخ دادند.

جدول انطباق گویه های پرسشنامه با هر یک از مؤلفه های اساسی پژوهش

عناوین مؤلفه های اساسی پژوهش	تعداد گویه	شماره های گویه های پرسشنامه
ابراز وجود	۶	۳۵،۲۹،۲۷،۲۴،۲۰،۱
همکاری	۱۲	۳۴،۳۳،۳۲،۲۸،۱۷،۱۶،۱۵،۱۴،۱۳،۹،۶،۴
همدلی	۸	۳۶،۲۶،۲۳،۲۱،۱۲،۸،۵،۲
کنترل خود	۱۰	۳۱،۳۰،۲۵،۲۲،۱۹،۱۸،۱۱،۱۰،۷،۳
جمع	۳۶	

پایایی پرسشنامه: شهیم (۱۳۸۱) پایایی این پرسشنامه را به شیوه ی آلفای کرونباخ برای مؤلفه های مهارت اجتماعی به ترتیب، ابراز وجود (۰/۰۷۲)، همکاری (۰/۰۷۶)، همدلی (۰/۰۷۲)، کنترل خود (۰/۰۶۸) گزارش کرده است. قابل ذکر است که پس از اجراء، پایایی پرسشنامه توسط پژوهشگر نیز به روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید. ضرایب پایایی به روش مذکور برای مؤلفه های ابراز وجود ۰/۷۷، همکاری ۰/۷۴، همدلی ۰/۶۸، و کنترل خود ۰/۷۰، و برای کل پرسشنامه ۰/۸۶ برآورد شده است.

روایی پرسشنامه: این مقیاس توسط گرشام و الیوت (۱۹۹۰) طراحی شد و روایی سازه آن به روش تحلیل عاملی تأییدی انجام شده و ۴ عامل ابراز وجود، همکاری، همدلی و کنترل خود بدست آمده است.

روش نمره گذاری گویه های پرسشنامه: مقیاس یادگیری اجتماعی - هیجانی یک مقیاس مداد-کاغذی است و شامل سه مولفه خود تنظیمی، روابط همسالان و سازماندهی تکلیف می باشد. بعلاوه، مقیاس مهارتهای اجتماعی شامل چهار مولفه «ابراز وجود، همکاری، همدلی و کنترل خود» است. در این مقیاس ها بطور قراردادی درجه های ۱ تا ۵ به پاسخ ها داده شده است.

خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم
۵	۴	۳	۲	۱

آزمودنی ها با خواندن هر گویه، بر اساس این مقیاس ۵ درجه ای، میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر گویه مشخص می کنند.

مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده برای پرسشنامه

Reliability Statistics

تعداد سوالات	آلفای کرونباخ
۳۶	۰.۸۴۳

جدول: تحلیل واریانس رگرسیون نسبت متغیر های مستقل و وابسته

معناداری	آزمون f	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مدل
----------	---------	----------------	------------	--------------	-----

میزان متغییر وابسته از طریق متغییر مستقل	10.624	31	.343	21.151	۰,۰۰۱
میزان متغییر وابسته از طریق عوامل تصادفی	.162	10	.016		
جمع کل	10.786	41			

در نگاره فوق معنا داری کمتر از ۰,۰۵ است فرض مخالف صفر بودن حداقل یکی از ضرایب متغییر مستقل و در نتیجه وجود رابطه میان متغییر وابسته با متغییر های مستقل تایید می شود. جهت مقایسه بر روی متغییر وابسته از ضرایب استاندارد شده استفاده می شود.

جدول ۱۵

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد	t آزمون	معنا داری
	B	Std. Error	Beta		
مقدار ثابت	۶۶۴۰,	۰,۱۴۶		۴,۶۵	۰,۰۰۰
ارزش های فردی	۷۰۲۰,	۰,۰۵۶	۰,۷۱۰	۲,۹۰	1۰,۰۰

$$y = 0.466 + 0.270x_1 + 0.146$$

در نتیجه با معنا داری که کمتر از ۰,۰۵ مقدار خطا می باشد. و با توجه به آزمون t جدول ادعای محقق در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته میشود. و در نتیجه با این احتمال یعنی ۹۵٪ فرض بین مهارتهای اجتماعی و پیشرفت تحصیلی رابطه معنا دار وجود دارد. پذیرفته می شود.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی تأثیر مهارت های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان نابینا و ناشنوا انجام گرفته است. نتایج نشان می دهد که بین پیشرفت تحصیلی و مهارت های اجتماعی در هر دو گروه نابینا و ناشنوا ارتباط معنی داری وجود دارد. یافته های این پژوهش با برخی از تحقیقات انجام شده همخوانی دارد به عنوان نمونه به پژوه و همکاران (۱۳۸۶) به این نکته اشاره می کند که با آموزش مهارت های اجتماعی به دانش آموزان نابینا، کاهش وسیعی در رفتارهای پر خاشگرانه و ناسازگار از آنان مشاهده می شود و همچنین با افزایش بازخوردها و تقویت کننده ها، ارائه فرصت های تعاملی بیشتر به این افراد نه فقط منجر به افزایش کفایت اجتماعی، مفهوم خود مثبت و عزت نفس در آنان می شود بلکه بر پیشرفت تحصیلی آنان منجر خواهد شد.

در پژوهش کاتلج نیز که توسط نظری نژاد (۱۳۸۷) نقل شده به این نکته اشاره شده است که مهارت های اجتماعی یکی از مؤلفه هایی است که در محیط مدرسه و جو کلاس تأثیر می پذیرد. مهارت های اجتماعی رفتارهایی را در بر می گیرد که بیشتر جنبه تعاملی داشته و تقویت های اجتماعی را به حداکثر می رساند و بر اساس ویژگی های فرد هر محیطی که در آن واقع شده است توسعه می یابد و از طریق آموزش رشد می کند. پژوهش جمشیدی (۱۳۸۱)، هم بیان می دارد که محیط کلاس در آموزش مهارت های اجتماعی نقش مهمی دارد که این خود موجب شروع و تداوم ارتباط متقابل مثبت با دیگران و البته مدرسه می گردد و همچنین است نظر سلیمانی و همکاران (۱۳۸۹)، که می نویسد کاهش مهارت های اجتماعی می تواند بر رشد علمی کودکان اثر منفی بگذارد. پژوهش های بسیاری نیز حاکی از عدم تفاوت معنی دار بین مهارت های اجتماعی بر پیشرفت تحصیل می باشد و از آن جمله اند.

غباری، بناب. جعفری نژاد فرد کهن (۱۳۸۸)، به نقل از اوا (۲۰۰۳) که به این نکته اشاره می کند که دانش آموزانی که از سوی همسالان خود مورد پذیرش قرار نمی گیرند جو کلاس را برهم می ریزند و می توان گفت مهارت های اجتماعی منجر به عملکرد تحصیلی بهتر نمی شود و همچنین خانزاده (۱۳۸۴) در مورد عدم تفاوت پیشرفت تحصیلی و مهارت های اجتماعی دانش آموزان استثنایی گزارش می دهد.

البته با بهبود نگرش معلمان و ارائه آموزش های لازم به معلمان و آموزش مهارت های اجتماعی به کودکان نابینا و ناشنوا و توجیه والدین آنها می توان این تأثیرات را به شکل مطلوب افزایش داد و موجب پیشرفت تحصیلی این دانش آموزان شد.

Archive of SID

منابع و ماخذ:

- افروز، غلامعلی. (۱۳۹۰). مقدمه ای بر روانشناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی، تهران انتشارات دانشگاه تهران.
- به پژوه، احمد. حیدری، محمود. خانجانی، مهدی. شکوهی یکتا، محسن. (۱۳۸۶). مقایسه اثربخشی آموزش مهارت های اجتماعی بر عزت نفس دانش آموزان نابینایی شهر تهران. مجله پژوهش در سلامت روان شناختی، دوره اول، شماره سوم.
- پاکزاد، محمود. (۱۳۸۸). کودکان استثنایی، شناخت، آموزش و پرورش و توانبخشی و رفاه آنان، تهران، انتشارات ارسباران.
- جمشیدی، عفت. (۱۳۸۱). مقایسه مهارت های اجتماعی دانش آموزان مبتلا به نارسایی های ویژه یادگیری و دانش آموزان عادی ۸ تا ۱۲ ساله، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- خانزاده، حسین. (۱۳۸۴). مقایسه مهارت های اجتماعی دانش آموزان کم شنوا در مدارس تلفیقی و استثنایی، مجله روانشناسی علوم تربیتی، سال سی و پنجم، شماره ۲، ص ۸۶-۶۳.
- خدایاری، محمد. پرند، اکرم. (۱۳۸۸). ارزیابی و آزمونگری روانشناختی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- رحیمی، مجید. قنبری، جواد. (۱۳۸۹). مقایسه میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دبستانی دیرآموز و عادی شهر زنجان. مجله تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۱۰۰-۱۰۱، ص ۱۹-۳.

- سبزواری، مریم. (۱۳۸۶)، مقایسه ی یادگیری اجتماعی- هیجانی و مهارت های اجتماعی دانش آموزان ابتدایی مدارس غیر انتفاعی بدون کیف و دولتی شهر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- سعیدی، ابوالفضل. (۱۳۸۶)، آموزش و توانبخشی کودکان دچار نقص شنوایی، تهران، انتشارات قرن.
- سلیمانی، نادر. حدادی، احمد. شهرابی، کاظم. (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی و مهارت های اجتماعی دانش آموزان کلاس های چندپایه و عادی در مدارس ابتدایی گرمسار، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزش دانشگاه آزاد واحد گرمسار، سال چهارم، شماره ۴.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۸)، روانشناسی پرورشی نوین، تهران، نشر دوران.
- سیف نراقی، مریم. نادری، عزت اله. (۱۳۹۰)، روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، تهران، انتشارات ارسباران.
- شکوهی یکتا، محسن. پرند، اکرم. (۱۳۸۵)، مبانی نظری ارزیابی و کارکرد آزمون های روانی و تربیتی، تهران، انتشارات تیمورزاده.
- غباری بناب، باقر. (۱۳۸۸)، مقایسه مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان استثنایی در مدارس تلفیقی و استثنایی، فصلنامه پژوهشی کودکان استثنایی، شماره ۱، ص ۷۳-۶۳.
- کاتلج، جی. میل برن، جی اف. آموزش و مهارت های اجتماعی به کودکان (ترجمه محمدحسین نظری نژاد، ۱۳۸۷)، تهران، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
- متسون، جانی. اولندیک، توماس. (۱۹۸۸)، بهبود مهارت های اجتماعی کودکان: ارزیابی و آموزش. (ترجمه احمد به پژوه ۱۳۸۴). تهران، اطلاعات.

• مشکانی، محمد. (۱۳۸۵)، مقایسه پیشرفت تحصیلی و رفتاری دانش آموزان آسیب دیده ی شنوایی

مدارس ویژه و تلفیقی، مجله ی تعلیم و تربیت استثنایی، شماره ۶۰، ص ۳۱-۳۸.

• نامنی، محمدرضا. (۱۳۸۱)، تحول روانی و آموزش و توانبخشی نابینایان، تهران، سمت.

- Brown, M. & Bergen, D. (2002). Play and social interaction of children white disabilities at learning /activity center in an inclusive preschool. Journal of Research in Childhood.
- Gresham. F. (1982) Misguided mainstreaming: the case for social skills training with handicapped children, 48,5,422-433
- Gresham ,F. M. & Elliot , SN. (1990). The social skills rating System. Circle Pines , MN: American Guidance Services.

Archive of SID

ضمائم

«پرسشنامه مهارت اجتماعی گرشام و البوت»

باسمه تعالی

دانش آموز عزیز پرسشنامه ی زیر جهت سنجش مهارت اجتماعی شما تهیه شده است. لطفا با دقت جملات را بخوانید و گزینه ی مورد نظر را انتخاب کنید.

سن:..... کلاس:..... معدل:..... نوع معلولیت: نابینا ناشنوا-کم شنوا

سوالات	خیلی زیاد	زیاد	تاحدودی	کم	خیلی کم
۱- دوست شدن برایم آسان است.					
۲- وقتی دیگران کار خوبی انجام می دهند با گفتن کلمه ی آفرین آنها را تشویق می کنم.					
۳- هرگاه دوستانم مرا اذیت کنند از بزرگترها کمک می خواهم.					
۴- به وعده های خود عمل می کنم.					
۵- می توانم احساس دوستانم را وقتی که عصبانی یا ناراحت اند درک کنم.					
۶- به حرف بزرگترهایم وقتی که بامن صحبت می کنند، گوش می دهم.					
۷- اگر بچه ها اذیتم کنند و سر به سرم بگذارند توجهی نمی کنم.					
۸- از دوستانم هنگامی که برایم مشکلی پیش بیاید، کمک می گیرم.					
۹- قبل از آنکه به چیزهایی که مال دیگران است، دست بزنم از صاحبش اجازه می گیرم.					
۱۰- بدون داد زدن یا دعوا با بزرگتر ها، عقایدم را اگر هم با آنها موافق نباشند، بیان میکنم.					
۱۱- از انجام دادن کارهایی که باعث می شود با بزرگترها درگیر شوم، خود داری می کنم.					
۱۲- اگر برای دیگران اتفاق بدی بیفتد، ناراحت می شوم.					
۱۳- تکالیفم را سر وقت انجام می دهم.					
۱۴- میزم را تمیز نگه می دارم و از آن مراقبت می کنم.					
۱۵- برای کمک به والدینم، کارهای خانه را بدون آنکه از من بخواهند انجام می دهم.					
۱۶- در مدرسه در فعالیتهای ورزشی و هنری شرکت می کنم.					
۱۷- تکالیف مدرسه را به موقع انجام می دهم.					
۱۸- اختلاف عقیده با معلم یا والدینم را با تغییر در عقیده ام، از بین می برم.					
۱۹- اگر بعضی از همکلاسی ها مسخره بازی در آورند به آنها توجه نمی کنم.					
۲۰- اگر از همکلاسی ام خوشم بیاید، با او قرار ملاقات گذاشته و دوست می شوم.					

					۲۱- اگر دوستانم با من درد و دل کنند، به آنها گوش می دهم.
					۲۲- اگر با پدر و مادرم دعوایم شود، سعی می کنم به آرامی آن را تمام کنم.
					۲۳- اگر دیگران کار خوبی انجام دهند آنها را تحسین می کنم.
					۲۴- با دیگران می گویم و می خندم.
					۲۵- بدون آنکه ناراحت شوم تنبیه والدینم را می پذیرم.
					۲۶- دوستانم را با افرادی که می شناسم آشنا می کنم.
					۲۷- اگر دوستانم مورد انتقاد نابجا قرار بگیرند، از آنها دفاع می کنم.
					۲۸- از دیگران برای انجام فعالیت های گروهی دعوت می کنم.
					۲۹- از وقت آزادم برای انجام کارهای خوب استفاده می کنم.
					۳۰- هر گاه دیگران نسبت به من عصبانی شوند، خود را کنترل می کنم.
					۳۱- بدون آنکه عصبانی شوم انتقاد والدینم را می پذیرم.
					۳۲- از راهنمایی های معلم خود پیروی می کنم.
					۳۳- هنگام گفتگو در کلاس با صدای آرام و مناسبی صحبت می کنم.
					۳۴- از دوستانم برای انجام کارهایم کمک می گیرم.
					۳۵- گفتگو با همکلاسی ها را خود آغاز می کنم.
					۳۶- هنگامی که مسئله یا موضوعی پیش بیاید، راجع به آن با همکلاسی هایم صحبت می کنم.

Archive of SID